

20 października 2014 r.

**APEL**  
**DO WŁADZ RZECZYPOSPOLITEJ**  
**O UCHWALENIE**  
***USTAWY O NARODOWYM FUNDUSZU POMNIKÓW HISTORII***

Modernizacja naszego państwa - dziedzica wielonarodowej i wielokulturowej Rzeczypospolitej - powinna przebiegać w duchu szacunku dla naszej bogatej kultury, w tym dla zabytków i krajobrazu kulturowego. Niestety, stan zabytków, szczególnie na prowincji, jest katastrofalny. Druzgoczący raport NIK'u z marca 2010 r. o karygodnych zaniedbaniach w zarządzaniu ich ochroną nie pobudził władz do systemowego działania na skalę kraju.

Dlatego apelujemy do najwyższych organów władzy Rzeczypospolitej: Pana Bronisława Komorowskiego - Prezydenta RP, Pana Bogdana Borusewicza - Marszałka Senatu RP, Pani Ewy Kopacz - Premiera Rządu RP, Pani Małgorzaty Omilanowicz - Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, wszystkich posłów i senatorów, jak również do Pana Marka Belki - Prezesa Narodowego Banku Polskiego, o wspólne i zgodne działanie na rzecz uchwalenia *Ustawy o Narodowym Funduszu Pomników Historii* i wystąpienie z inicjatywą ustawodawczą, po ogólnopolskiej debacie, do Pana Radosława Sikorskiego - Marszałka Sejmu RP.

Rezultatem dalszego opóźniania uchwalenia powyższej ustawy, której prezydencki projekt jest dyskutowany przez gremia władz RP od ponad dwóch lat, będzie postępująca degradacja zabytków architektonicznych, urbanistycznych i archeologicznych, jak również parków, ogrodów i krajobrazów historycznych. Ta nowa ustawa powinna towarzyszyć *Ustawie o Zmianie Niektórych Ustaw w Związku ze Wzmocnieniem Narzędzi Ochrony Krajobrazu*, której projekt - autorstwa Pana Prezydenta Bronisława Komorowskiego - wpłynął do Kancelarii Sejmu 1.07.2013 r. Od 1994 Prezydent RP patronuje Narodowym Pomnikom Historii, których jest ponad 50 - są to nasze najcenniejsze skarby narodowe, obok 13 obiektów z Listy Światowego Dziedzictwa UNESCO.

Nadszedł czas otwartej społecznej debaty nad projektem kolejnej, niezbędnej ustawy, ponieważ *Ustawa o Ochronie Zabytków i Opiece nad Zabytkami* z 2003 roku zdezaktualizowała się na obecnym etapie transformacji gospodarczej. Nie obejmuje ona całego dziedzictwa narodowego, a więc miast historycznych czy kwartałów historycznych, rezerwatów i parków kulturowych oraz dziedzictwa niematerialnego, czyli tego wszystkiego co składa się na *genius loci*. Nie chroni również wybitnych dzieł współczesnych artystów, które należy zacząć uznawać za zabytki. Ustawa ta przede wszystkim nie tworzy warunków do finansowania pełnego zakresu ochrony historycznego dziedzictwa kulturowego. Dopiero 1 lipca br., po 11 latach od jej wejścia w życie, został przyjęty Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2017.

Nasza tożsamość narodowa opiera się nie tylko na wielkich symbolach, jak zamki królewskie czy katedry, ale również na drogocennych krajobrazach kulturowych wszystkich dzielnic Polski i tysiącach zabytków o mniejszej skali takich jak: rynki małych miasteczek, pałace i zespoły dworsko-parkowe z folwarkami, aleje starodrzewu, wiatraki, młyny, śluzy, wiadukty, mosty oraz wszelkie zabudowania będące świadectwem historii gospodarczej naszego kraju. Niestety, krajobraz Polski jest najbardziej w Unii Europejskiej zaśmiecony kiczowatymi billboardami i ma najwięcej ekranów akustycznych zasłaniających krajobraz, co wystawia nam haniebne świadectwo. Wolne od reklam wielko-formatowych powinny być przynajmniej obszary stanowiące o naszym dziedzictwie, czyli krajobrazy kulturowe i przyrodnicze. Choć Polska podpisała Europejską Konwencję Krajobrazową 10 lat temu jest ona u nas stale łamana.

Nawet w Stolicy Państwa nie dba się w wystarczającym stopniu o Pomniki Historii, takie jak Starówka i Trakt Królewski, nagminnie zastępując tradycyjne materiały i historyczne technologie materiałami współczesnymi - niszczącymi wizualnie i technicznie cenne obiekty - co powinno być ustawowo zabronione. Zamalowywanie fasad farbami nie wapiennymi, często na niewłaściwe kolory, a nie ich restaurowanie, to poważny błąd konserwatorski, widoczny również na rynkach wielu miast wojewódzkich. Widać jakim wielkim błędem była likwidacja w naszym kraju zawodowego szkolnictwa w zakresie technik konserwatorskich. Upada również sztuka ogrodnicza wypierana przez ogrodnictwo skomercjalizowane, zrywające z chlubną tradycją, co skutkuje

powszechną unifikacją nowomodnych form i wykreśleniem z list doboru cennych, rodzimych gatunków drzew i krzewów.

Na skutek luk prawnych w *Ustawie o Ochronie Zabytków i Opiece nad Zabytkami* oraz w *Ustawie o Ochronie Przyrody*, nie chroniących zieleni zabytkowej, nagminnie wycina się drzewa w zabytkowych parkach - pod fałszywym hasłem rewitalizacji - często za pieniądze z Unii Europejskiej. Takie działania skutkują dewitalizacją - nieodwracalnym niszczeniem wartości artystycznych i przyrodniczych tych zabytków. Likwidowane są nawet zabytkowe aleje w miastach-ogrodach przy poszerzaniu jezdni, co jest absolutnie niedopuszczalne.

Niestety, za rządów premiera Leszka Millera podporządkowano Konserwatorów Wojewódzkich, podlegającym wówczas Generalnemu Konserwatorowi Zabytków w Ministerstwie Kultury, Urzędowi Wojewódzkim, które przedkładają pieniądze deweloperów nad ochronę naszego dziedzictwa. Konserwatorzy Wojewódzcy powinni wrócić do Ministerstwa Kultury, ponieważ stali się figurantami pozorującymi, że chronią cokolwiek. Ten jaskrawy konflikt interesów powinien być jak najszybciej zlikwidowany.

Musimy ocalić nasze zabytki, by dalej istnieć w Europie jako naród o własnej tożsamości i wysokiej kulturze, a nie tylko konsument globalnej masowej tandety i kiczu. Apelujemy do Władz Rzeczypospolitej o konkretne działania na rzecz uchwalenia *Ustawy o Narodowym Funduszu Pomników Historii* i stworzenia mechanizmu jego finansowania we współpracy z Narodowym Bankiem Polskim, jak również do organizacji pozarządowych i środowisk twórczych o jej poparcie.

/-/ Jacek Dobrowolski – literat, tłumacz i publicysta, członek założyciel – Ogród Warszawa. Stowarzyszenie na rzecz Krajobrazu Kulturowego

Sygnatariusze Apelu:

– Andrzej Chmiel, Prezes Ogrodu Warszawa. Stowarzyszenia na rzecz Krajobrazu Kulturowego

– Hanna Pilcicka-Ciura, Prezes Oddziału Warszawskiego Stowarzyszenia Naukowego Archeologów Polskich

Otrzymują:

1. Pan Bronisław Komorowski, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na ręce Pana Macieja Klimczaka, Podsekretarza Stanu w Kancelarii Prezydenta RP, ul. Wiejska 10, Warszawa,
2. Pan Radosław Sikorski, Marszałek Sejmu RP, ul. Wiejska 4/6/8,
3. Pan Bogdan Borusewicz, Marszałek Senatu RP, ul. Wiejska 6,
4. Pani Ewa Kopacz, Premier Rządu RP, Al. Ujazdowskie 1/3,
5. Pani Małgorzata Omilanowicz, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, ul. Krakowskie Przedmieście 15/17,
6. Pan Piotr Żuchowski, Generalny Konserwator Zabytków, Sekretarz Stanu, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, ul. Krakowskie Przedmieście 15/17,
7. Pan Marek Belka, Prezes Narodowego Banku Polskiego, ul. Świętokrzyska 11/21.